

Οφέλη και προοπτικές του ΕΥΡΩ και η σημασία του για την αναπτυξιακή πορεία της Ηνωμένης Ευρώπης

Του Δρος Ιωάννη ΒΛΑΣΣΗ

Για πρώτη φορά στην ιστορία της Ευρώπης επεβλήθη κοινό νόμισμα από την Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, αλλά για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας κυρίαρχα κράτη με τη δική τους θέληση καταργούν το νόμισμά τους και μεταβιβάζουν συναλλαγματική και νομισματική πολιτική σε ένα υπερεθνικό σύστημα άσκησης αυτών των λειτουργιών. Στην Αρχαία Ελλάδα εγένοντο προσπάθειες κοινού νομίσματος, στην Ευβοϊκή Συμπολιτεία (375 π.Χ.), στο Κοινόν των Βοιωτών (379 π.Χ.), στην Αιτωλική Συμπολιτεία (280 π.Χ.), στο κοινόν των Ακαρνάνων (250 π.Χ.), στο κοινόν των Ηπειρωτών (230 π.Χ.), στην Αχαϊκή Συμπολιτεία (200 π.Χ.) και στο Κοινόν των Θεσσαλών (150 π.Χ.).

Οι Ηγέτες της εποχής ήθελαν με αυτόν τον τρόπο να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες των συμμαχιών, όμως δεν διέθεταν τα απαιτούμενα αποθέματα σε χρυσό και ασήμι, με αποτέλεσμα οι προσπάθειες να είναι περιστασιακές.

Στην Ευρώπη, πριν από την Νομισματική Ένωση¹, 15 κράτη έχουν ισάριθμα νομίσματα και περίπου 105 συναλλαγματικές ισοτιμίες, άλλα επιτόκια, άλλες νομισματικές και συναλλαγματικές πολιτικές. Αυτή η διαφορετικότητα και ο κατακερματισμός αποτελεί το βασικό εμπόδιο στην οικονομική ανάπτυξη και την ολοκλήρωση του βασικού σκοπού της Κοινότητας. Η ενιαία Ευρωπαϊκή αγορά δηλ. το ελεύθερο εμπόριο και η ελευθερία στις συναλλαγές είναι ανέφικτη χωρίς την άρση των εμποδίων, που την περιορίζουν.

Στα πλαίσια του παρόντος, μπορούν να αναφερθούν τα βασικά οφέλη από την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος στην Ευρώπη:^{2,3}

1. Θα δημιουργηθεί μία τεράστια και ακόμη πιο ομοιογενής αγορά, στην οποία οι ιδιώτες και οι επιχειρήσεις θα έχουν περισσότερες επιλογές και ευκαιρίες και λιγότερα εμπόδια για να αναπτύξουν τη δραστηριότητα και τη δημιουργικότητά τους. Η νέα αγο-

1. Βλ. για το θέμα: Κωνστ. ΓΕ. Αθανασόπουλος, Ιωάν. Βλάσσης, Βασ. Δελιθέου: Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τόμ. Α', Β' έκδ. 2000, σ. 146 επόμ.

2. Δούκας Πέτρος: Η εποχή του ΕΥΡΩ και η Ελλάδα. Μελέτες Πολιτικής Οικονομίας και Διπλωματίας. Αθήναι, 2000.

3. Βλάσσης Ιωάννης: Ο Χρηματοοικονομικός χώρος: Η απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων και οι επιπτώσεις για την Ελλάδα και την Περιφερειακή ανάπτυξη. Αθήναι, 1995.

ρά θα συμβάλει στην μείωση του κόστους παραγωγής με διάφορους τρόπους, όπως θα φανεί και στη συνέχεια.

2. Μέσα στη μεγαλύτερη αγορά οι επιχειρήσεις θα βελτιώσουν τις προοπτικές τους, για επίτευξη οικονομικών κλίμακος. Με αυτόν τον τρόπο θα βελτιωθεί η δυνατότητά τους για συγκράτηση του κόστους παραγωγής και για μείωση των τιμολογίων τους.

3. Οι επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται σε κράτη μέλη της ΟΝΕ θα μειώσουν τον συναλλαγματικό κίνδυνο και το κόστος συναλλαγματικής κάλυψης.

4. Η αντικατάσταση των νομισμάτων των κρατών μελών από το Ευρώ θα απλοποιήσει την χρηματοοικονομική διαχείριση γιατί θα ελαττωθούν:

α. Ο χρόνος για την παρακολούθηση των εξελίξεων στις αγορές συναλλάγματος.

β. Το κόστος μετατροπής από νόμισμα σε νόμισμα.

γ. Το κόστος από τα λάθη των συναλλαγματικών μετατροπών.

δ. Το κόστος λογιστικής παρακολούθησης και ελέγχων.

ε. Το κόστος παρακολούθησης των συναλλαγματικών κινδύνων.

στ. Ο χρόνος από τις ουρές αναμονής στις Τράπεζες για μετατροπές και εμβάσματα.

ζ. Το κόστος από καθυστερήσεις στα εμβάσματα από τη μία περιοχή της Ευρώπης στην άλλη.

η. Το καθεστώς διατήρησης λογαριασμών σε πολλά νομίσματα.

5. Το κοινό νόμισμα, θα διευκολύνει τη σύγκριση τιμών. Οι καταναλωτές και οι πελάτες θα μπορούν να συγκρίνουν εύκολα τις τιμές και τις προσφορές των προϊόντων και των προμηθευτών. Ο ανταγωνισμός θα οξυνθεί και θα συμβάλει ώστε, οι προσφερόμενες τιμές να συγκλίνουν και να είναι περισσότερο ανταγωνιστικές και ομοιόμορφες.^{4,5} Με μεγαλύτερη ευκολία, ένας καταθέτης θα μπορεί να συγκρίνει τα επιτόκια 6.000 περίπου Τραπεζών σήμερα στην Ευρώπη. Όμως είναι προφανές, ότι θα συνεχίσουν να υπάρχουν διαφορές στις τιμές, διότι υπάρχουν διαφορές στη φορολόγηση, στο κόστος μεταφοράς, στα συστήματα διάθεσης και διανομής στις προτιμήσεις των καταναλωτών, στις προδιαγραφές, στις αμοιβές εργασίας και στα εισοδήματα, σε κάθε κράτος θα είναι όμως πιο δύσκολο να διατηρηθούν, όταν δεν συντρέχει ουσιαστικός λόγος. Δηλαδή, θα είναι πιο δύσκολο για μία επιχείρηση να πωλεί προϊόντα της, σε πολύ διαφορετική τιμή σε κάθε κράτος και να μεγιστοποιεί τα κέρδη της με διαφοροποίηση της τιμολογιακής της πολιτικής.

6. Θα δημιουργηθεί ένας ομοιογενής οικονομικός χώρος από δύο βασικούς λόγους δηλ. των αυστηρών κριτηρίων ένταξης και του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Ο πληθωρισμός θα πρέπει να κινείται κατά μέσο όρο 2% και τα δημοσιονομικά ελλείμματα περίπου στο 1% του ΑΕΠ, για κάθε χώρα.

7. Το οικονομικό περιβάλλον θα χαρακτηρίζεται από χαμηλό πληθωρισμό και σταθερότητα, έτσι το επίπεδο των επιτοκίων και το κόστος του χρήματος θα είναι ελκυστικά και θα επιδρούν στη συγκράτηση του κόστους παραγωγής.

4. Ο *Economist* (28 Νοεμβρίου 1998, σελ. 87) αναφέρει, ότι οι πμές των καταναλωτικών ειδών διαφέρουν περίπου κατά 24% (μέσος όρος) ανάμεσα στις 11 χώρες της ζώνης του ΕΥΡΩ, δηλαδή το διπλάσιο από όσο διαφέρουν ανάμεσα στις πολιτείες των ΗΠΑ.

5. Έρευνα του *Business Week* (27 Απριλίου 1998, σελ. 44): ένα μπουκάλι *Coca-Cola* του 1,5 λίτρου πωλείται προς \$1,14 στην Ισπανία, \$2,05 στο Βέλγιο. Το καθάρισμα ενός υποκαμίσσου κοστίζει \$2,43 στην Γερμανία, αλλά \$4,17 στην Γαλλία κ.λ.

8. Το ΕΥΡΩ θα γίνει το νόμισμα «αναφοράς» και στα γειτονικά προς το γεωγραφικό χώρο της ΟΝΕ κράτη, έστω και αν αυτά δεν συμμετέχουν στην ΟΝΕ.

9. Οι εθνικές οικονομίες των κρατών-μελών θα πάψουν να ταλαιπωρούνται από τις επιπτώσεις των υποτιμήσεων και από την απειλή των νομισματικών κρίσεων.

10. Οι εν λόγω θετικές επιπτώσεις θα ενθαρρύνουν την αύξηση των ενδοευρωπαϊκών εμπορικών και επενδυτικών συναλλαγών, ως ποσοστό του συνολικού ευρωπαϊκού ΑΕΠ. Αυτό σημαίνει ενδυνάμωση της Ευρωπαϊκής οικονομίας έναντι των ανταγωνιστριών οικονομιών και κυρίως των ΗΠΑ. Οι μεγάλες δυνάμεις πρέπει να έχουν και ισχυρά νομίσματα.⁶ Αυτό ασφαλώς ενδυναμώνει την αξιοπιστία της πολιτικής παρουσίας της Ευρώπης έναντι των άλλων ισχυρών πολιτικών δυνάμεων.

11. Η επιβίωση των επιχειρήσεων, λόγω του έντονου ανταγωνισμού, θα είναι δύσκολη όσον αυτές έχουν υψηλό κόστος λειτουργίας και δεν θα έχουν κάτι ιδιαίτερο να προσφέρουν στους πελάτες τους. Έτσι, ακόμη και οι μεγάλες Ευρωπαϊκές επιχειρήσεις θέτουν σε εφαρμογή προγράμματα δραστηκής ανασύνταξης κλείνοντας εργοστάσια, μειώνοντας το προσωπικό, πωλώντας τμήματα της δραστηριότητάς τους, που δεν έχουν στρατηγικό ενδιαφέρον. Επίσης, προκειμένου να αντεπεξέλθουν στον ανταγωνισμό προχωρούν σε συγχωνεύσεις ομοειδών επιχειρήσεων, ώστε να ισχυροποιηθούν και να αυξήσουν το μερίδιο της αγοράς. Το ίδιο ισχύει και στον κλάδο της προσφοράς τραπεζικών προϊόντων. Μεγάλες συνενώσεις είναι γεγονός για τον Ευρωπαϊκό τραπεζικό χώρο, όπως η UBS με την SBC, η Credito Italiano με την Unicredito, η ING με την BBL, η BNP με την Paribas και οι δικές μας ALPHA Πίστωσης με την Ιονική, η Πειραιώς με την Χίος Bank και την Μακεδονίας Θράκης κ.ά. Επίσης, κατά τα αμερικανικά πρότυπα γίνονται συνενώσεις και απορροφήσεις επιχειρήσεων «επιθετικά», χωρίς την συναίνεση του Δ.Σ. της εξαγοραζόμενης επιχείρησης, όπως οι πρωτόγνωρες για την Ευρώπη επιθετικές προσφορές της Olivetti για την Telecom Italia, της BNP για την Paribas, αλλά και της Eurobank για την Τράπεζα Εργασίας. Γενικά διαφαίνεται, ότι θα αυξηθεί ο ανταγωνισμός εκτός από τον τραπεζικό χώρο στους κλάδους των τηλεπικοινωνιών, των μεταφορών των ασφαλειών και του τουρισμού.

12. Θα υπάρξει ένταση στον ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών για την προσέλκυση κεφαλαίων και επενδύσεων.

α. Θα εκλείψει ο συναλλαγματικός κίνδυνος και με το κοινό νόμισμα θα είναι πιο εύκολο για τους επενδυτές να συγκρίνουν τις επιδόσεις των κρατών στα μακροοικονομικά μεγέθη και στο κόστος παραγωγής.

β. Θα είναι ευκολότερο να μεταφέρονται δραστηριότητες μίας επιχείρησης σε κράτη που έχουν πιο φιλική και ευνοϊκή πολιτική στη φορολογία στις εργασιακές σχέσεις, σε υποδομές σε σταθερές κυβερνητικές επιλογές από σταθερές και αποτελεσματικές κυβερνήσεις.

13. Θα δημιουργηθεί μία μεγάλη και ομοιογενής αγορά χρήματος, κεφαλαίων και ομολόγων που θα διευκολύνει την ανάπτυξη με ταχείς ρυθμούς μίας πανευρωπαϊκής αγοράς ομολόγων. Έτσι, ένας επενδυτής, που θέλει να επενδύσει σε ομόλογα του ισπανικού ή ελληνικού δημοσίου δεν θα είναι αναγκασμένος να παρακολουθεί και να προβληματίζεται με τις εξελίξεις και τις διακυμάνσεις στην ισοτιμία του ισπανικού και ελληνικού νο-

6. Καθηγητής Robert A. Mundell σε μελέτη του για το διεθνές νομισματικό σύστημα και το νομισματικό μέλλον της Ευρώπης. Έκδοση του Center for Economic Policy Research. Λονδίνο, 1993.

μίσματος, αλλά θα ασχολείται μόνο με τα οικονομικά μεγέθη και τις προοπτικές της επένδυσής του. Το ίδιο θα ισχύει και στις επιχειρήσεις, που είναι εισηγμένες στα διάφορα χρηματιστήρια της Ευρώπης και τους μελλοντικούς επενδυτές τους. Οι επιχειρήσεις θα μπορούν να αντλούν κεφάλαια από την τοπική αγορά, αλλά και από ολόκληρη την ενοποιημένη αγορά. Αυτή η πρόσβαση βέβαια είναι και σήμερα εφικτή, αλλά με το ενιαίο νόμισμα θα είναι απλούστερη και φθηνότερη.

Την 1η Ιανουαρίου 1999, το ΕΥΡΩ έγινε το ενιαίο νόμισμα των χωρών της ζώνης του ΕΥΡΩ, η οποία, περιελάμβανε 11 Ευρωπαϊκές χώρες, με συνολικό πληθυσμό περίπου 300 εκατομμυρίων κατοίκων. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και οι 11 εθνικές κεντρικές Τράπεζες των συμμετεχόντων χωρών, ανέλαβε την άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής για το σύνολο της ζώνης του ΕΥΡΩ. Στόχος του ευρωσυστήματος όπως ορίζεται από την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας είναι η εσωτερική σταθερότητα των τιμών, στη ζώνη του ΕΥΡΩ. Η σταθερότητα των τιμών ορίζεται ως η ετήσια αύξηση των τιμών καταναλωτή με ρυθμούς χαμηλότερο του 2% στη ζώνη του ΕΥΡΩ και πρέπει να διατηρείται μεσοπρόθεσμα. Τα δύο πρώτα χρόνια στέφθηκαν με επιτυχία. Το 1999 επικράτησε σταθερότητα με πληθωρισμό 1,1%. Το 2000 ο πληθωρισμός αυξήθηκε περίπου στο 2,5%, αυτό οφείλεται στην αύξηση της τιμής της ενέργειας και την αύξηση των εισαγωγών. Αν όμως αφαιρέσουμε από τον υπολογισμό την τιμή της ενέργειας, ο πληθωρισμός στην ευρωζώνη κυμαίνεται περίπου στο 1,4%, το οποίο βρίσκεται σαφώς εντός του στόχου για τον πληθωρισμό (0-2%). Το ποσοστό ανάπτυξης, στην ευρωζώνη, που κυμαίνεται περίπου στο 3% δημιουργεί απασχόληση για όλο και μεγαλύτερο αριθμό πολιτών.

Βέβαια, το πιο σημαντικό ζήτημα απ' όλα αυτά, που τα επηρεάζει ισχυρά είναι η ισοτιμία του ευρω-δολαρίου, που πολλοί έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα, ότι το ΕΥΡΩ είναι ασθενές νόμισμα. Μία από τις πιο σημαντικές εξηγήσεις είναι οι αποκλίνουσες προοπτικές των οικονομιών των Ηνωμένων Πολιτειών απ' ενός και των χωρών της ζώνης του ΕΥΡΩ απ' ετέρου. Οι Ηνωμένες Πολιτείες με υψηλότερο ποσοστό ανάπτυξης, φαίνονταν να αποτελούν προορισμό για τις επενδύσεις κεφαλαίων. Κατά συνέπεια χρήματα έφευγαν από την Ευρώπη και εισέρεαν στις Ηνωμένες Πολιτείες, εξασθενίζοντας περαιτέρω την ισοτιμία του ΕΥΡΩ. Αυτό φαίνεται σήμερα να αλλάζει. Το ποσοστό ανάπτυξης της αμερικάνικης οικονομίας κατά το τρίτο τρίμηνο του έτους ήταν μικρότερο από το αντίστοιχο των χωρών της ζώνης του ΕΥΡΩ. Το γεγονός αυτό οδήγησε σε μικρή αύξηση της ισοτιμίας του ΕΥΡΩ. Είναι πολύ νωρίς φυσικά για να αποφανθούμε αν η αύξηση αυτή πρόκειται να συνεχισθεί, είναι ωστόσο ενθαρρυντικό το γεγονός, ότι πραγματοποιείται επανεκτίμηση των οικονομικών προοπτικών της Ευρώπης.

Η εισαγωγή του ΕΥΡΩ αποτελεί μία ιστορική διαδικασία και δεν πρόκειται για ένα μεμονωμένο γεγονός. Το 2001 η διαδικασία αυτή θα συνεχισθεί. Η Ελλάδα είναι η δωδέκατη χώρα της ζώνης του ΕΥΡΩ, μετά την εκπλήρωση των κριτηρίων για την υιοθέτησή του.

Έχει μεγάλη σημασία για την χώρα μας η μόνιμη εκπλήρωση αυτών των κριτηρίων. Κάτι τέτοιο βέβαια δεν συμβαίνει αυτομάτως, αλλά απαιτεί την άσκηση ορθής πολιτικής. Την 1η Ιανουαρίου 2002 θα πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί οι προετοιμασίες για την εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και κερμάτων ΕΥΡΩ στην αγορά. Η εισαγωγή του ΕΥΡΩ θα αποτελέσει πολύ σημαντικό ιστορικό γεγονός, καθώς θα καταστήσει σαφές στους ευρωπαίους πολίτες, ότι διαθέτουν πλέον ένα κοινό σταθερό νόμισμα.